

ver 1.00 B 10. November 2005 / 8. Shawwal 1426 / 8. Chesvan 5766

paberMINUT
ISSN 1736-2512 www.minut.ee

uudised

Google Print tõi hulga raamatuid avalikkuse ette

saatis riul-punk-net osak. 4/11/05

 Google trükisteotsingu projekt tõi vabaks lugemiseks netti posu autorikaitse alt väljunud raamatuid. Tegemist on Michigani, Harvardi ja Stanfordi ülikoolide ning New Yorgi raamatukogust pärit teostega. Google Print abil võime teada näiteks seda, et aastate 1500 ja 1800 vahel ei ole digitiseeritud raamatutest kordagi leida ei sõna Estland ega Estonia (küll aga Livonia). Järgneva viiekümne aasta jooksul aga juba korduvalt. >>> [p.minut.ee/i1](#)

Sony pahavara võtab kopiraidi kehtestamise oma kätte

saatis sony-sügavalt-pähe-tõmmatud osak. 10:11 2/11/05

 Tundmatu Sidrunike kirjutab: "Mark Russinovitš SysInternals'ist on avastanud, et Sony BMG levitatava justkui-muusika-CD-plaadi 'Get Right with the Man' mängimine installib kasutaja arvutisse rootkiti, mis võtab arvuti üle — loomulikult luba küsimata, EULA's äramärkimisest rääkimata — ja valvab vigilantistlikult kooperimise järele. Hullem veel, pahalane püüab end peita ja tema eemaldamise järel Windows enam ei tööta. Too on loomulikult kurjale mereröövlile, sest kes muu ikka Sony õilishinge oma arvutist kustutada tahaks, parajaks kättemaksuks. Hoiatav märkus on nüüdseks kirjas ka Wikipedia artiklis." >>> [p.minut.ee/i2](#)

Pluuto kaks uut kuud

saatis 5913520-km-kaugune osak. 19:18 1/11/05

 Pluuto esimene kuu, Charon, avastati 1978. HST abil avastati selle kauge planeedi ümber tiirlemas aga 2 uut kuud. Nende, S/2005 P1 ja S/2005 P2, täpne suurus on veel teadmata. Esimene neist on 140 ja teine umbes 125 kilomeetrise läbimõduga. Charon'iga võrreldes on nad Pluutost umbes 2 korda kaugemal. Pisem umbes 49K km ja suurem umbes 65K km. >>> [p.minut.ee/i3](#)

Vermont arutab eraldumist Ühendriikidest

saatis esimene-pääsuke osak. 31/10/05

 Vermont on esimene osariik, kus on tekkinud liikumine, mille eesmärgiks on taastada nende iseseisvus. Viimati juhtus sellelaadne katse Põhja-Dakotas 1861. Thomas Naylor oma intervjuus toob välja sellise võrdluse: "Paljud ütlevad mulle, et tegemist on vaid unistamisega. Kuid kui paljud oleksid sind tõsiselt võtnud kui oleksid väitnud aastal 1985, et mõned aastad hiljem on Nõukogude Liidu satelliitriikide kommunistlikud nomenklatuurid langenud? Või ei paar aastat pärast seda lakkab Nõukogude Liit ise olemast? Sellised protsessid võivad toimuda äärmiselt kiiresti." >>> [p.minut.ee/i4](#)

Molekulimõõtu sõiduk

saatis parkimisprobleemide osak. 24/10/05 19:32

 mar6o kirjutab: "PC Mag teatab, et Rice University teadlased on valmis saanud tõelise supermini- sõiduk on nelja nanomeetri pikkune ja kolme nanomeetri laiune. "Väiksemat autot on võimatu valmistada," kommenteerib Jim Tour, ülikooli uurimisgrupi juht. Masinal on neli sõltumatult pöörlevat telge ja sisseehitatud vedrustus, mis võimaldab tal sõita üle positiivsete ja negatiivsete aatomite ühenduskohtade. Sõiduki loomise eesmärk oli kauba liigutamine - nanotasan dil "ehitamiseks" on taoline sõiduk ideaalne, võimaldades täpsemat lõpptulemust vähemate defektidega. Kuna looduses ei esine molekuli, millele oleks oma jõuallikas, on eriti uuenduslik asjaolu, et sõidukile on loodud ka mootor, mille "kütuseks" on footonid." >>> [p.minut.ee/i5](#)

Uudne kaitse kaasaskantavatele seadmetele

saatis oh-tursk-murdsin-jala osak. 30/10/05

 Soomlased on välja tulnud uude tehnoloogilise lahendusega, mis võimaldavat tuvastada kasutajat mingite füüsiliste liigutuste baasil. Räägitakse koguni krediitkaardist, mis enne makse tegemist kasutajat liigutuste järgi ära tunneb. Teoreetiliselt käiks asi nii, et esimesel kasutusel salvestatakse teatavaid karakteristikuid ning salvestatakse need, edaspidi võrdleb seade pidevalt kasutaja parameetreid ning piisava sobivuse puhul on kõik korras. Juhul kui väärtused liigpalju muutuvad on tagavaravariandina olemas paroolipõhine identifitseerimine. >>> [p.minut.ee/i6](#)

Üliõpilaste loodud tehiskaaslane startis Plessetskist

saatis rebane-orbiidil osak. 21/10/05, 2005

 Euroopa üliõpilaste ehitatud mikrosatelliit SSETI Express startis Plessetski kosmodroomilt kanderaketi Kosmos 3M turjal ning jõudis edukalt orbiidile. Tehiskaaslane on 60x60x90 cm suurune ja kaalub 62 kilogrammi. Pisasatelliit sisaldas omakorda veel kolme "pikosatelliiti", igaüks neist u. 1 kg raskune. Need asetati orbiidile 1 tund ja 40 minutit peale starti. Peale igasuguste vidinate testimise peaks SSETI Express ka Maast pilti tegema ja toimima raadiotransporderina. Sama Kosmos 3M viis orbiidile ka Briti mikrosatelliidi Topsisat, venelaste poolt ehitatud Iraani tehiskaaslase jpm. >>> [p.minut.ee/i7](#)

11. november 2005

1831 poodi Nat Turner, neegrite ülestõusu juht
1882 sündis Gustav Vi, viimane Rootsi kunn, kellel oli poliitiline võim
1918 lõppes kell 11 hommikul esimene maailmasõda
1919 leinasid Britid sõjas hukkunuid 2 minutise vaikusega
1922 soovitas Vernon McKenzie Kanadal maksustada USA ajakirjandus, et võidelda nende propaganda vastu
1978 tutvustati uut HOLLYWOOD'i märki, originaal ehitati 1923
2004 suri Pariisi sõjaväehaiglas Palestiina president Yasser Arafat aka Muhammad Abd al-Rahman ar-Rauf al-Qudwah al-Husayni aka Abu Ammar.

Google tuleb OpenOffice projektile appi

saatis kus-koodi-näed-laita osak. 31/10/05

 Kristo kirjutab: "Googel'il on kavas appi minna OpenOffice.org projektile. Eriti hulluks peetakse, et OOo allalaadimise suurus on umbes 80 Mb. Samuti häirib, et OOo on suhteliselt tugev mälusõodik." Lühidalt lubab Google palgata paar programmeerijat aktiivselt OpenOffice't par[ae]ndama, tegemist ilmselt hiljuti väljakuulutatud ühistegevuse osaga. >>> [p.minut.ee/i8](#)

Telefoniga helistades näpp kõrva!

saatis varsti-ka-stepptantsu-versioon osak. 25/10/05

 Tundmatu Sõdur kirjutab: "Jaapanlaste DoCoMo on maha saanud sõrmusekujulise telefoniga. Sõrmusest heli kõrva juhtimiseks pruugitakse inimese enda sõrmeluud. Ka seadme juhtimine on välja mõeldud - selleks tarvitatakse erineva rütmiga koputusi. Kuvarist ei räägita sõnagi - ei tea kas selliste telefonide levimisel jäävadki operaatoritel paljaste pepude pildid müümata?" Telefoni nimi Ubi-Wa tähendavat Jaapani keeles sõrmega rääkimist. >>> [p.minut.ee/i9](#)

Šveits plaanib SMS-valimisi

saatis enne-hääletamist-laadige-aku osak. 24/10/05 15:05

 meikar kirjutab: "E-valimiste konverentsil räägiti Šveitsi ühes kantonis toimuvatest hääletustest, kus 90% valib posti või interneti teel. Igale valijale tuleb koju valijakaart, mis tuleb ära täita ja tagasi saata. Samuti on seal kirjas salajane kood, mille sisestamisel saab anda oma hääle internetis. Nüüd kavatsseb linnake Bülach katsetada valimistel SMS hääletamist. Iseenesest on tegemist huvitava projektiga, aga päris huvitav oleks uurida, kuidas nad suudavad tagada süsteemi turvalisuse." >>> [p.minut.ee/i10](#)

Valmis raudtee Tiibetisse

saatis järgmine-peatus-potala osak. 16/10/05 12:02

 Hiina teatas laupäeval, et on lõpetanud maailma kõrgeima raudtee ehituse. Qinghai-Tiibeti raudtee kuulutati välja tseremonial, mis peeti Lhasa raudteejaamas laupäeva hommikul. Viimase, Kunluni ja Tanggula mäeahelikke läbiva 1142 km pikkuse lõigu ehitamine algas 2001 ning maksis 24 miljardit jüaani. Peale järgmise aasta juulis algavaid katsesõite hakkab see ühendama Lhasat viie suure linnaga - Pekingi, Shanghai, Xining'i, Chengdu ja Guangzhou'ga. Viie aasta jooksul peaks tee jõudma sügavamale Tiibetisse, ühendades ka Xigaze ja Nyingchi. Raudtee kulgeb u. 960 km ulatuses kõrgemal kui 4000 m, kõrgeim punkt on 5072 meetrit üle merepinna, Tanggula raudteejaam asub 5068 m kõrgusel, Fenghuoshan'i tunnel 4905 m kõrgusel. >>> [p.minut.ee/i11](#)

Linnugripp põhjustas 1918 pandeemia

saatis pole-midagi- uut-siin-päikese-all osak. 12/10/05 12:14

 Ajakirja Science artiklist selgub, et teadlastel on õnnestunud taasluua 1918 aastal mõllanud gripiviirus ning seda katsetada laborihiirte peal. Imetajate peal teostatud katsete tulemusel on avastatud, et viiruse mutatsioonid ja selle tagajärjed on samasugused, kui praegu Aasias mõllaval linnugripi.

USA sõjaväe teadlaste pikaajalise töö tulemus on range kontrolli all, kuna võib olla sama ohtlik või ohtlikumgi seni nähtud viirusetüvedest. Arvatakse, et teised 20. sajandi pandeemiad -- aastatel 1957 ja 1968 on põhjustatud inimese gripiviirusest, milles oli lisandiks geenid lindudelt pärit viirusest. Kuid 1918 aasta taud peaks olema puhtalt linnugripp, mis on kandunud üle inimkandjale. Edasised uuringud võivad anda vastuse, miks on 65 inimelu nõudnud HN51 viirusetüvi nii nakkav ning kuidas oleks võimalik nakkusohu vähendada.>>> [p.minut.ee/i12](#)

Shenzhou-6 tiirles ümber Maa

saatis mission-possible osak. 12/10/05 9:18

 Kanderaketi Pikk Retk 2F turjal on orbiidile jõudnud Hiina teine mehitatud kosmosekapsel Shenzhou-6. Eelmisest ruumikamas kosmoselaevas peaksid eksperimente läbi viima taikonaudid Fei Junlong ja Nie Haisheng, kes pärit vastavalt Jiangsu ja Hubei provintsidest. Mehed teatavad orbiidilt, et tunnevad ennast hästi. Kogu Shenzhou programm on kokku maksuma läinud umbes 19 miljardit jüääni. >>> [p.minut.ee/i13](#)

Teeme ise tuulispasa-elektrijaama

saatis total-perspective-vortex osak. 10/10/05 22:31

 Tundmatu Sõdur kirjutab: "Mongabay News: Kui siiani on Austraalias ja Portugalis peetud plaane kõrge korstnaga päikeseelektrijaama ehitamiseks, siis kanadalased on avastanud, et korstna võib teha ka madalama ja paksema, mille tulemusel tekib tuulispask ja elektrit saab ikkagi palju teha. Iseasi muidugi, mida kohalikud sellisest vihmapilvi genereerivast kaadervärgist arvavad." Kanada insener Louis Michaud olla siis aretanud "atmosfäärilise keerimasina", mis peaks kammitsema kunstlikus keeristormis kätkevat energiat." Kirjelduse kohaselt toimib leiutis sarnaselt päikesekorstnaga, kus suures kasvuhoones seisab tühi silinder. Päike soojendab õhku ning see kerkib, kuid ainus tee üles on läbi silindri, kus aga peidus kaval turbiin, mida siis kerkiv õhk ringi ajab. Michaud' skeemis asendab korstna tornaadoladne õhukeeris, mis võib ulatuda kilomeetrite kõrgusele. >>> [p.minut.ee/i14](#)

13. november 2005

1907 lendas esimene inimest kande helikopter 2 meetri kõrgusel
1927 avati tunnel New York ja New Jersey vahel
1945 valiti Charles De Gaulle Prantsusmaa presidendiks, hääletustulemus 555-0
1956 otsustas USA ülemkohus, et segregatsioon ühitranspordis on konstitutsioonivastane, welcome nigga's
1974 üllatas Yasser Arafat maailma sellega, et tuli ÜRO peassambleele relva kandes, kuulutas PLO eesmärgiks Palestiina riigi
1975 teatas WHO, et Aasia on vabanenud röugetest

USA senat üritab keelata vangide piinamist

saatis nice-try osak. 06/10/05 9:25

 Vaatamata Bushi administratsiooni vetoähvardusele võttis USA senat 90:9 vastu meetmed, mis reguleerivad sõjaväe käes olevate vangide kinnipidamist, ülekuulamist ja kohtlemist. Valitsus ähvardas panna veto tervele 440 miljardi dollarisele sõjalisel eelarvele juul kui sinna lisatakse vangide kohtlemise kaitseleivaid punkte. Edaspidi peaks kõik ülekuulamise käima vastavuses USA armee uue väliskäsiraamatus toodud tehnikatega. Paranduse peamine vedaja oli vabariiklasest senaator John McCain, endine Vietnam sõjavang. >>> [p.minut.ee/i15](#)

Päikeseautode 3021 km retk

saatis päike-põhja osak. 02/10/05 17:40

 Tundmatu Sõdur kirjutab: "Austraalias lõppes päikeseautode võistlus Panasonic World Solar Challenge 2005, kus sõideti kontinendi ühest otsast teise. 3021 km läbis parima ajaga Hollandi meeskond. Sõiduks kulus 29 tundi ja 11 minutit. Keskmine kiirus 102.75 km/h." >>> [p.minut.ee/i16](#)

Star Wreck nüüdsest netist saadaval

saatis 0-reel- eelarve osak. 02/10/05 11:07

 Elver kirjutab: "Soomlaste Star Trekki ja Babylon 5t pilav mitu aastat aega võtnud ja mitu korda ümber tehtud Star Wreck on nüüdsest saadaval ka Internetis. Eraldi on saadaval ka ingliskeelsed subtiitrid ja subtiitrid koos seletustega juhuks kui keegi tahaks näiteks eestikeelse tõlke koostada. [www.starwreck.com](#)" >>> [p.minut.ee/i17](#)

Rootkit ka Windowsi jaoks

saatis iuurikas-arvas-kits-ja-vaatas-aknast-tuuma osak. 29/09/05 13:07

 Tundmatu Sõdur kirjutab: "SecurityFocus avaldas intervjuu Greg Hoglund'i ja Jamie Butler'iga milles väidetakse, et *nixlaste maailmast tuttavad rootkitid on kolinud ka Windowsi maailma. Olukord pidavat olema ülimalt tõsine, kuna kinnise lähtekoodiga tarkvaras on rootkittide avastamine ülimalt komplitseeritud." Intervjueeritavad on koos välja andnud raamatu "Rootkits: Subverting the Windows Kernel", Windowsi juurikomplekte peaks tuvastama näiteks F-Secure BlackLight, millest saadaval beetaversioon. >>> [p.minut.ee/i18](#)

Digitaalne pime ajastu

saatis vana-raua osak. 25/09/05 12:03

 Kes poleks kuulnud lennukatest digitaliseerimise ideedest. Paberit pole vaja, kõik digitaalseks jne. Väidetavalt on see parim moodus informatsiooni säilitamiseks. Väidetavalt säilib see kaua ja on kättesaadav tulevastele põlvedele. Kas ikka on? John Huxley kirjutab, et mida kiireminiini me salvestame oma elu digitaalse kujul, seda hämaram on tulevik.

Digitaalsel kujul salvestatud info eluiga on üllatavalt lühike. Ajakapslisse topitud CD ROM on tõenäoliselt kasutu 40 aasta pärast. Isegi siis, kui kaasas on nii kütusekulu kirjutatud selgitus. Olukorra teeb keerukaks ka see, et tootjad ei taha kokku leppida ühistes formaatides ning olemaolevaid formaate suretatakse kiirelt ja tahtlikult välja. Ka fotodega pole lood head. Täna paberile tehtud foto on 10+ aasta pärast vaid pleekinud virvendus. >>> [p.minut.ee/i19](#)

Koolilapsed tegid kiire auto

saatis järgmises-tunnis-rullnoka-dna osak. 20/09/05 14:05

 Tundmatu Sõdur kirjutab: "Philadelphia koolilapsed tegid käsitöötunnis hübriidauto. Paistab, et välja kukkus hästi - alla viie sajale on nii kütusekulu kui ka kiirendus. Ja jupid maksid 15k USD. Ei tea millal meie käsitöötundides selliseid vorpima hakatakse? Algatuseks võiks ju TTÜ autoeriala kursusetöökski proovida." Auto aluseks kasutati K-1 Attack komplekti, tagarattaid keerutab diisel ning esirattaid 200 hobujõuline elektrimootor. >>> [p.minut.ee/i20](#)

Klaviatuurihelid nähtavaks

saatis et-salakov- ei-kuuleks-silm- ei-seletaks osak. 16/09/05 12:10

 Berkley ülikooli teadurid leidsid, et kasutades statistilist analüüsi, odavat mikrofoni ning vabavariat õigekirjakontrolli, on võimalik klaviatuuri klahvide vajutamisel tekkinud helide põhjal ära arvata 96% tavalisest ingliskeelsest tekstist ning kahekümne korraga ära arvata umbes 90% viie märgi pikkuseid paroole. Tõenäoliselt levib teadurite poolt loodud kood ka allalaadimiseks mõnele p2p saidile, kust huvilised seda ka ise proovimiseks saavad. >>> [p.minut.ee/i21](#)

Leiutaja teeb surnud kassidest biodiisli

saatis powered-by-little-kittens osak. 15/09/05 8:51

 macintosh kirjutab: "CNN pajatab: keegi saksa maamees Christian Koch väidab, et on tootnud ja ühtlasi ka oma sõidukites pikka aega kasutanud biodiisli, mille algmaterjali hulka kuuluvad ka muuhulgas näiteks surnud lemmikud. Mehel olevat asja peale patent ja mis kõige huvitavam - liitri hind tuleb vaid 23 eurosend ümber." 55 aastase sakesmanni firma Alphakat GmbH olla patenteerinud KDV 500 nimelise masina, mis loomakaitsjatele peavalu valmistab. Viimastele nimelt ei meeldi, et surnud kassidest diisliit tehakse. >>> [p.minut.ee/i22](#)

